

CONCIO XXVII.

IN FESTO ANNUNCIATIONIS BEATÆ MARIE

DE INCARNATIONE DOMINI

THEMA

Jam hiems transiit, imber abiit et recessit : flores apparuerunt in terra nostra. *Cant. II, v. 41.*

SYNOPSIS

Exordium a dignitate et solemnitate hodierni festi sumitur, in quo nimirum felix ver, pulsa rigida hieme, ob peccatum protoparentis nostri inducta, rediit. Quanta peracta sint hodie in sacratissimo virginæ uteri templo, enarratur; videlicet creatio corporis absolutissimi, animi præstantissimi et conjunctio Dei cum homine, de quibus singulis in progressu agitur. Pulchritudo et perfectio corporis Christi ab architecti præstantia colligitur; ubi, quomodo Christus a Spiritu sancto generatus dicatur, explicatur. Corpus Christi quidem ex terra, sed tamen virgineæ fuisse formatum, affirmatur et confirmatur, contra Manichæum et Valentinum quorum hic corpus celeste, ille vero phantasticum fuisse asserbat. Finis tam mirabilis corporis fuit, ut esse habitaculum summi Dei; quod ipsum in momento temporis efformatum divino miraculo fuisse demonstratur.

Pars altera explicat, quomodo Verbum caro factum sit, contra hæresin Apollinaris; deinde qualem animam Christus in tam excellenti corpore assumpsit declaratur, nempe diversam a nobis, omni gratia, virtute, scientia, prudentia, consilio, gloria et beatitudine præditam. De admirabili nexu animæ Christi cum corpore glorioso, quomodo sponte sua mortem obirrit, atque de ipsa triumpham reportarit, disseritur. Sublimitas mysterii incar-

nationis convenienti similitudine pyri sobolem mali sibi insertam habendis ostenditur. Præterea de utilitate incarnationis agitur, et cur Christus potissimum humanam naturam sibi adsciverit, ut videlicet totum mundum aliquo honoris gradu nobilitaret. Commoda incarnationis narratur, quia est funiculus ille triplex, quod e lacu miseriæ extrahimur; quia est hostia nos Deo Patri placans; quia est mediatio et fœdus illud confirmans pacem inter Deum et hominem; quia est via celi; quia est medicamentum plagarum nostrarum; quia est cibus in itinere; quia denique est pretium nostræ redemptionis. Tandem ut nos commodis tantis dignos exhibeamus, et maxime castitatem sectemur, gravis exhortatio concludit.

*Fuit usque adeo potens atque efficax, optimi auditors, verbum illud imperantis Dei, cum post peccatum primi hominis ait: *Maledicta terra in opere tuo, spinas et tribulus germinabit tibi, ut repente cœlum universum clauserit, solem prope extinxerit, terram quasi fulmine percussorit, aerem nubibus, et maria procellis ac tempestatibus repleverit. Denique rosas in spinas, flores in tribulos, et jucundissimum et spatiosissimum ver in in-gratam et horridam hiemem commutarit. Ab eo die posteaquam Deus universum genus humanum gravi anathemate percussisset, non amplius aer serenus, nec soles blandi, nec flores redeuntis veris prærennibus videbantur,**

*sed omnia sibi nubes, et pluvia, et nives, et gradines et nimbi ac procellæ vindicabant. At vero hodie, o lætissima et clarissima dies, vox exultationis et salutis audita est in tabernaculis peccatorum; nempe *Hiems transiit, imber abiit, et recessit: flores apparuerunt in terra nostra.* Erigite jam tandem capita vestra, exules filii Adam, exuite indumenta meroris, luctus in gaudium, fletus in cantum, et tristitia in lætitiã convertatur: Ecce enim *Annuncio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia flores apparuerunt in terra nostra,* et Deus ex Domino ultionum factus est pater misericordiarum; ex hoste amicus, ex judice advocatus, et anathemate sublato maledictionem in benedictionem hiemis asperitatem in veris serenitatem et spinas ac tribulos in rosas, ac lilia mutavit. *Jam enim hiems transiit, imber abiit et recessit: flores apparuerunt in terra nostra.* Apparuit tandem, aquilonibus omnibus et demonibus invitis, flos ille candidus et rubicundus, qui in Cantico amoris loquitur et dicit: *Ego flos campi et lilium convallium.* Floruit tandem aliquando virga illa Jesse, de qua Isaias ante præcinit: *Egredietur virga de radice Jesse et flos de radice ejus ascendet.* Et floruit in Nazareth, quæ interpretatur Florida, et mense Martio, qui est mensis florum.*

Itaque, auditors, hodie primum refluunt spes nostra, et est hæc dies quasi flos quidam omnium festorum: nisi enim hodie virga floruisse, certe post novem menses fructum non peperisset. Ac nisi festum incarnationis haberemus, nec festum natalis, nec apparitionis, nec resurrectionis, nec ascensionis, nec festum sancti ullius haberemus. Omnes igitur dies festi, omnesque christianæ celebritates in hoc die festo et in hac celebritate tanquam in flore continentur. Neque solum est hic festus dies dierum omnium caput, principiumque festorum: sed etiam ipse unus alios omnes in se dies festos quasi amplissimo quodam sinu complectitur. Est enim hodie festus dies Deo Patri, quod fecerit nuptias Filio suo. Est festus dies Deo Filio, quod naturam humanam perpetuo matrimonio sibi conjunxerit. Est festus dies Spiritui sancto, quod ei splendidissimum tempus hodie sit erectum. Est dies festus ordinibus omnium Angelorum, quia ruinæ eorum instaurari hodie coeptæ sint. Est festus dies Beatissimæ Mariæ, quod inusitato miraculo et privilegio penitus singulari se

matrem et virginem, et matrem Dei et hominis hodie viderit. Est festus dies omnibus hominibus, quod non solum hodie ab exilio revocati, sed etiam in numerum celestium civium adscripti, et hæredes gloriæ, ac regni amplissimi et sempiterni effecti sint. Est festus dies cœlo et terræ, elementis, arboribus, animantibus, ac ut breviter dicam, toti rerum universitati. Nam cum sit homo quasi parvus quidam mundus, gloria ac felicitas ejus, in ornamentum ac decus universalis redundat. De hoc igitur maximo et nobis utilissimo mysterio dominicæ incarnationis duo mihi breviter explicanda esse videntur: quid novi hodie sit factum, et in quem fine sive quid sit dominicæ incarnationis et quæ ejus utilitas?

*Quid igitur hodie factum est in illo beatissimo templo et domicilio Spiritus sancti utero Mariæ? *Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei.* Quæ sunt ista gloriosa? Primum, conditum est quoddam corpus humanum omnium corporum longe pulcherrimum: deinde creatus est animus quidam humanus animorum omnium longe præstantissimus: postremo Deus cum homine, arcano, atque recondito, atque inexplicabili quodam modo conjunctus et copulatus est. Hæc tria cum summa Angelorum admiratione et stupore totius naturæ, et non minori gloriæ virginis nostræ hodie facta sunt; et non alibi, quam in utero Mariæ. *Gloriosa igitur dicta sunt de te, civitas Dei.**

*Incipiamus a corpore. Quis fuit auctor tam eximie fabricæ? ex qua materia? in quem finem? et quanto tempore edificata est? Auctor fuit Spiritus sanctus materia sanguinis virginalis, finis ut esset vivum templum divinitatis, tempus, minutissimum ac brevissimum momentum: non potest non esse admirabile opus, quod a tanto opifice, ex tam illustri materia, in tam sublimem finem, et simul tanta celeritate factum est: vereque de eo dici potest, quod scripta divina de throno Salominis prædicat: *non esse factum tale opus in universis regnis.**

*Ac ut primum de artifice dicamus: Quid potentius vel sapientius Deo? *Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates ejus. Dei perfecta sunt opera, et omnes viæ ejus judicium.* Neque solum Dei, sed etiam solius Dei est hoc opus. Nam quemadmodum architecti, pictores, sutores, alii que opifices opera minoris momenti per suos famulos et operarios faciunt at opera quadam majora et*

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500

excellētia nulli committunt, sed ipsi per se et suis manibus moluntur; sic etiam Deus corpora cæterorum hominum tamquam res parvas, et quasi domos rusticorum per suos operarios fabricare solet; utitur enim opera solis, stellarum et etiam aliorum hominum: at vero corpus istud, de quo nunc loquimur, quod futurum erat palatium magni regis, nulli servorum atque administratorum permisit, sed ipse solus suis manibus fabricavit. *Spiritus sanctus*, ait Angelus apud Iamam, *superveniet in te et virtus Altissimi obumbrabit tibi*. Et apud Matthæum: *Quod*, inquit, *in ea natum est, de Spiritu sancto est*. Quid igitur de pulchritudine et elegantia hujus corporis dicemus? quod ipsa species, ipsa pulchritudo, ipse candor lucis æternæ per se procreavit? Vere *speciosus forma præ filius hominum* fuit Christus. *Ece tu pulcher es, dilecte mi, et decorus*, sponsa in Cantico amoris ait: *Formosus certe vir fuit Adam: formosa mulier Eva, formosus Absolon, formosa Helena: sed speciosus forma præ filius hominum non est nisi Christus*. Conferte omnes cum Christo, et videbitis quatuor exiguas lampades circa luculentissimum globum solis, quæ tametsi noctu nonnihil splendoris edere viderentur: tamen in meridie, et sole coruscante umbram potius, quam lucine efficiunt. Et quantum existimatis placebat Deo, et placet hoc suum opus? Certe nobis ea, quæ nos ipsi facimus multo meliora et pulchriora esse videntur, tametsi sæpe non sint, quam ea, quæ alii faciunt. Si sit in tuo pomario aliqua arbor, quam tu ipse plantaveris, rigaveris, putaveris, coleris, nonne ea tibi multo est gratior quam omnes, quas alii plantaverunt? Nonne ea cæteris omnibus trunci rectitudine, ramorum proceritate, florum pulchritudine, fructuum suavitate antecellere tibi videtur? Quam vehementer te oblectat sedere ad umbram ejus, carpere de floribus, gustare de fructibus? Quis præterea est hominum, cui non proprii filii alii omnibus formosiores, meliores et sapientiores esse videantur? Si igitur ea que sæpe per se nullam commendationem merentur, tamen quod nos ea fecerimus, nobis pulcherrima et optima esse videntur: quanti faciet Deus artifex sapientissimus hoc opus, quod ipse solus fecit, quodque non videtur, sed est omnium operum præclarissimum ac pulcherrimum?

Neque vero existimet aliquis propterea Spiritum sanctum esse patrem Christi, quod

fabricavit corpus Christi: non enim ex substantia sua Spiritus sanctus genuit Christum ad eum modum, quo filii generantur; sed ei corpus ex virgine sanguine procreavit, ad eum modum, quo figulus efficit vasa ex luto, et architectus domum ex lignis et lateribus. Numquid figulos appellatis fortasse vasorum suorum parentes? et architectos ædificiorum? Non existimo: ita igitur et Spiritus sanctus non pater, non genitor; sed conditor, sed auctor, sed architectus, sed opifex corporis Domini fuit. Hæc de auctore.

Jam vero ex qua materia magnificentum hoc palatium ædificatum est? Non ex auro vel argento, non ex lapide pretioso aut celestis aliqua materia; sed ex terra. Quid? ex terra? tantus princeps, tam potens imperator domum habebit ex terra? Exiguæ homunciones, qui nihil aliud sunt, quam terra, tamen palatia habere non dignantur ex terra, sed ex ultimo Oriente adducunt marmora, columnas, lapides pretiosos: quin etiam lacunarum atque testudines cooperiunt auro, distinguunt gemmis, exornant margaritis: et Deus quem, *Cælum et cæli colorum capere non possunt*, in domo lutea habitabit? Admirabile et plenum stuporis est hoc quidem, auditores, et tale, ut Manichæo et Valentino, et aliis permultis cerebrum prorsus abstulerit: sed tamen verum, et a nobis constanti fide asserendum atque credendum: nempe corpus Christi domicilium divinitatis, non phantasticum, ut Manichæus putavit, neque celeste, ut credidit Valentinus, sed terrenum, hoc est, vere ex carnibus, et nervis et ossibus compositum fuit, sicut corpora omnium nostrum sunt. De qua re nemini tutius, quam ipsi Domino credimus. Quid de se Dominus ait? *Palpate*, inquit, *et videte, quoniam spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere*. Quid clarius? quid evidentius? Omitto quod Evangelista Joannes: *Verbum, ait, non phantasma, nec oculum, sed carnem esse factum*. Taceo quod apostolus Paulus ad Romanos scribens Christum *Ex semine David*; et ad Galatas, eundem Christum *Ex muliere factum esse*, clarissimis verbis testatur. Satis est unum illud ipsius Domini testimonium, quod adduximus, ad ostendendum, nihil cum impudentia et obstinatione Hæreticorum comparari posse. Quid non audeat is qui dicit Christum non aliud corpus, quam spiritale et phantasticum habere? cum ipse Christus clamet ac dicat: *Palpate, et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis*

habere. Et si hæc veterum istorum Hæreticorum impudentia intolerabilis, sicut vere est, ita vobis videtur, nemo dubitare debet circa fidem augustissimi Sacramenti intolerabilem quoque esse impudentiam Calvinistarum. Nam nec apertius Dominus contra Manichæos, quam contra Calvinistas loquitur; nec minus commode poterant Manichæi, si adhuc magis insanire voluissent, aliquo tropo, aliqua metaphora vel metonymia se defendere quam hodie faciunt Calvinistæ. Neque tamen mirari debemus, si multi deficiunt ad calvinismum: nam etiam Manichæi et omnes Hæretici, quantumlibet absurdi et impii sectatores suos habuerunt: sed nolo digredi a proposito, nec lætitiâ hujus diei alterationibus perturbare.

Corpus igitur Salvatoris ex terra compositum est: sed ea terra, terra virgo, terra sancta, terra conservata ac designata a Deo ad hoc opus, jam inde ab æternitate fuit. Nec enim decebat, ut si Deus inter homines nasceretur erax alia, quam ex virgine nasceretur: sicut nec illud conveniebat, ut virgo pareret, nisi Deum pareret. Deinde si primus Adam, per quem peccatum et corruptio in hunc mundum intravit, ex terra virgine natus est: quanto magis par erat, ut secundus Adam integritatis doctor et innocentie restitutor, ex terra virgine nasceretur. Ex purissimis igitur et virgineis sanguinibus Domini corpus fabricatum est.

At in quem finem tandem condidit Deus tam novum et tam singulare palatium? Ut in eo mens quædam sapientissima, beatissima ac divinissima perpetuo habitaret. Nec solum ea, sed ipsa etiam sapientia, ipsa beatitudo, ipsa divinitas. Siquidem hæc est domus, *quam elegit Deus in habitationem sibi*. Et de ipsa alio loco legitis: *Sapientia ædificavit sibi domum*. Itaque sapientia Dei ipsa est que hoc palatium fabricavit, et non pro alio, quam pro se ipsa fabricavit. Omnia quæ sunt, a fine, propter quem fiunt quasi mensuram magnitudinis et excellentiæ capere solent. Si finis est parvus, et res ad finem est parva. Si finis est magnus, et res ad eum finem debet esse magna. Agricola sufficit turgurum, homini plebeio necessaria est major aliqua domus, patritius vel non medioce palatium requirit: at regibus et imperatoribus nec ipsa palatia sufficiunt. Pro Deo igitur quale domicilium, quam amplum, quam ornatum, quam sumptuosum, quam illustre necessarium erit? *Quam domum*, ait

ipse per Isaiam, *ædificabit mihi*? Quare cum corpus nostri liberatoris proprium sit sapientiæ domicilium et vivum templum divinitatis, dubitare non possumus nec debemus, quin sit omnium corporum præstantissimum atque pulcherrimum.

Sed quanto tempore existimatis hæc ingens fabrica ad exitum perducta est? Quo annos putatis Deus in hac mole erigenda consumpsit? O inexplicabilis potentia creatoris? non annos, non menses, non dies, non horas hæc fabrica tanti operis postulavit: sed *In momento, in ictu oculi*, ut scripturæ loquuntur, omnia perfecta atque absoluta fuerunt. Arca Noe spatio centum annorum fabricata est. Templum Domini tempore Salomonis minori spatio quam septem annorum, licet architecti pene infiniti in eo operarentur, perfici non potuit: tempore vero Zorobabelis idem templum quadraginta annis rursum instauratum est. Porro palatium Salomonis annis tredecim innumerabiles architectos et operarios occupatos tenuit. Et vestra corpora in quibus componendis, et cælum et elementa et omnis natura laborat, ut perfecte in utero matrum conformetur, non minus, quam dies quadraginta requirunt: nec enim omnia membra simul fiunt; sed primum formatur cor vel hepar, juxta dognata medicorum deinde partes cæteræ: nec omnia membra simul vivere incipiunt, sed primum, quod vivit, est cor deinde posteaquam vita arcem cordis occupavit, tum paulatim ad alias partes ac membra se diffundit: neque statim atque homines incipiunt vivere, vivunt vita hominis, sed primum vitam plantarum, deinde animalium, postremo hominum. At vero Christi corpus, quod auctorem omnipotentem habuit, eodem momento, quo cæpit, absolutum perfectumque est, ut magis Basilius oratione in sanctam Christi nativitate docet, neque prius vixit unum genus vite quam aliud, neque prius vixit aut formatum est cor, quam partes cæteræ: sed uno atque eodem momento, manu summi artificis operante, sanguis virgineus, quantus ad hoc opus necessarius erat, ab alio sanguine segregatus in vase generationis positus, inde corpus conformatum, animus ei infusus, et ad hypostasim divini verbi nexu indissolubili alligatum est. O admirabile, O incredibile, O non imitabile, artificium Dei! Satis apparet te summum atque omnipotentem architectum, nec tempore, nec loco, nec operariis nec instrumentis indige-

re : sed solo verbo, solo nutu, solo imperio voluntatis res etiam maximas, et difficilimas operari. Hic est Deus noster, auditores, *Deus magnus, et vnicus scientiam nostram.* Non est tui similis Deus in celo et in terra. O quantum de tanto parente nos Christiani gloriosi, o quantum in ejus potentiam confidere, in ejus pulchritudine delectari, in ejus amore conquiescere debemus? Sed parumper si placeat, respiremus.

PARS ALTERA.

Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei. Gloriosum plane corpus illud, quod in utero virginis, tamquam in officina Spiritus sancti, hodie fabricatum est: sed multo perfectio gloriosior animus ille, qui in eadem officina ab eodem Spiritu sancto hodie conditus est. Nam quod Beatus Joannes in Evangelio ait: *Verbum caro factum est*, non intelligimus cum hæresiarcha Apollinare, quod verbum carnen sine animo assumerit: sed potius, ut sancti patres in Ephesina Synodo et Chalcedonensi exposuerunt quod verbum caro non inanima, sed animata, et animata animo et ratione atque intelligentia prædito factum sit. Itaque nihil est aliud, verbum factum est caro, quam Deus factus est homo. Utitur vero hoc genere dicendi B. Evangelista, propterea quod mysterium Incarnationis mysterium est summæ humilitatis, et ut Apostolus loquitur, exinanitionis Dei: et melius, aptius ac significantius humilitas et exinanitio exponitur, cum dicitur: *Verbum factum est caro*, quam si factus esse homo vel anima diceretur.

Ut igitur jam de creatione hujus nobilissimæ, et præstantissimæ mentis pauca dicamus: Quemadmodum toti humano generi datum est privilegium, animam ratione atque intelligentia præditam habere, ita communis miseria atque calamitas est, ut cum primum homines vivere incipiunt, animam habeant ignorantem, insipientem, aversam a Deo, propensum ad malum. Cujus rei partim Catholica fides, partim quotidiana experientia nos monet. Quod enim omnes ante baptismum originalis culpæ debito obstricti teneamur, docet propheta: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea.* Docet quoque Apostolus: *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors: et ita in homines*

omnes mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt. Quod vere multos annos non solum absque sapientia et rerum cognitione, sed etiam absque usu rationis vivamus, testis est experientia; omnes enim primis annis mortē brutorum animantium non concilio aliquo, sed motu quodam atque impetu ferimus, et sensus duces, non rationem, sequimur. Ignorantia vero ita mentes nostras initio obtinet, ut non nisi magno labore, magno studio, magno sumptu, multis annis et multis adjumentis pelli possit. Nemo est quidem, qui natura ipsa impellente non summopere flagret cupiditate sciendi; sed tantam interrim experiuntur omnes molestiam, tantam difficultatem in ignorantia propulsanda, ut multi sint qui, nisi verberibus adiganur, malint nihil unquam discere, quam tanto labore cum ignorantia bellum gerere. Hinc igitur intelligemus, quam novum et quam gloriosum opus hodie Dominus fecerit. Si quidem animum quemdam procreavit, sed animum justum, animum gloriosum, animum gratia, virtutibus, cognitione, prudentia, consilio, gloria et beatitudine præditum. Quid novius, mirabilis, singulius, quam ut infans, qui lacte nutritur, imo qui gestatur in utero; interius tamen animo et maximis negotiis occupatur, et mente gerat cogitationes maximarum rerum, et jam tunc incipiat agere cum Deo de reparatione generis humani? Venit quidem Christus in terras, *In similitudinem carnis peccati*, et corpus mortale, ac laboribus, et fame et siti obnoxium habuit, ut pati ac mori pro nobis, et peccata totius mundi expiare posset, sed tamen nunquam is, aut peccatum aut ignorantiam novit, qui nequitiam et tenebras nostras, suo splendore dissipaturus erat. Neque vero existinare debetis, Dominum nostrum paulatim, et ab hominibus, sicut nos facimus, didicisse. Nec enim decebat, ut magister orbis et doctor cælestis hominibus præceptoribus uteretur. Id quod neque scribæ ipsi et pharisæi, aut ignorare aut negare poterunt: sed potius cum admiratione et stupore dicebant, *unde hic literas scit, cum non didicerit?* Dominus vero respondere solitus erat: *Doctrina mea non est mea; sed ejus qui misit me, Patris;* hoc est, sapientiam istam, quam vos admiramini, non ego vel ab omnibus didici vel meo labore quesivi: sed eam a Patre, qui misit me, accepi, ille animi meum in momento atque in puncto temporis omni sapientia ac eruditione replevit. Acci-

pile similitudinem istam. Capite vas aliquod angustissimi oris, quales amphoræ esse solent: si ejusmodi vas liquore aliquo replendum sit, nonne oportebit sensim liquorem illum infundere? Ita sane. Si enim magnam copiam simul ejus liquoris infundere volueris, os vasis nimia illa copia obstruetur, et liquor peribit. Tales sunt intelligentiæ nostre, auditores, vasa sunt angustissimi oris: idcirco paulatim magno labore et multo tempore cognitio rerum in animos nostros non tam infundenda, quam instillanda est. At vero Christus animus quasi vas quoddam amplissimum, ore capacissimo præditum est. Itaque sine labore, sine tempore, sine molestia, maxima copia sapientiæ et gratiæ, et gloriæ et omnium virtutum; imo et absque mensura in eum infundi potuit. Hinc videlicet Beatus Joannes in Evangelio ait: *Vidimus eum plenum gratiæ et veritatis.* Et Apostolus Paulus: *In Christo omnes thesaurus sapientiæ et scientiæ Dei absconditos esse confirmat.*

Jam vero quid de admirabili nexu dicemus, quo animus tam illustris, cum tam pulchro corpore conjunctus et copulatus est? Nec est enim gemma aliqua pretiosa, quæ ita suo aureo annulo conveniat, sicut hæc illustrissima et splendidissima mens suo pulcherrimo et optime constituto corpori convenit. Nullus est animus, qui statim atque in corpus ingreditur, cum eo artissimam amicitiam et familiaritatem non contrahat, ut non nisi vi postea separari, sejungique possit. Sed tamen non ita animi nostri arces corporum suorum possident, neque ita communiunt, ut bello morborum et ægritudinum, vel fame, et obsidione tandem a morte non capiuntur et expugnentur. At vero animus iste singularis, de quo nunc loquimur, ita corpus illud suum possidebat, ita gubernabat, ita moderabatur, ut nullum ei periculum, vel a morte, vel a morbo, vel a fame vel a siti ulla ex parte immineret.

At, inquis, tamen aliquando mortuus est Christus, et animus de corpore, vel invitatus, egredi compulsus est. Imo vero, auditores, sponte sua et libera voluntate mortuus est Christus: et animus ejus ad tempus exit de corpore et quasi fugam et debilitatem simulavit, ut mortem alliceret, et pulcherrimo stratagemate eum circumveniret et occideret. Siquidem animo isto de corpore recedente, repente mors idem corpus tamquam vacuum civitatem occupavit, et quasi victrix

ac triumphans in mœnibus sua insignia vexillaque suspendit, neque frigus, pallorem, frigiditatem abesse voluit. Sed quid interim contigit? Post tres dies verus Dominus ejus corporis, *Dominus fortis et potens in prælio* cum jam de inferno ac dæmonibus præclarissime triumphasset, ac castra eorum, ac civitates diripisset, ab inferis rediit ut etiam de morte et corruptione triumpharet. Itaque repente corpus ipse suum obsedit, neque mortem inde fugere permisit, sed eam nihil tale cogitantem, et ejusmodi vim nunquam expertam, de improvviso oppressit, suffocavit, interemit, extinxit. Itaque hoc novo et ante illum diem inaudito genere stratagematis, de ipsa morte moriendo triumphavit: *Christus enim resurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur.*

Venio nunc ad tertium et postremum, quod in illo Beatissimæ Virginis Mariæ utero hodie factum est. *Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei.* Gloriosa res plane gloriosi corporis constitutio: sed nihilominus gloriosior multo gloriosissima animæ conditio. Corpus enim nihil est aliud, quam domicilium animi: neque animus a corpore, sed corpus ab animo nobilitatem et pulchritudinem sumit. At de gloria et splendore tertii operis, de conjunctione videlicet Dei cum homine, quid tandem dicere poterimus? Nam illa duo priora, licet gloriosissima per se sint, tamen cum tertio comparata, ne gloriosa quidem dici debent. Sane ejusmodi res est Deus homo, Deus in carne, ut in cordis conclavi gustari, et sentiri aliquo modo possit, sed certe verbis exprimi, effarique non possit. Quis enim explicabit, imo vero quis animo et cogitatione consequi poterit, vel quanta sapientia, vel quanta potentia, vel quanta gloriæ claritatis hodie factam sit, ut vobis et idem sit Deus et homo; et nos vere Deum patrem et fratrem appellare possimus? Quis non obstupeat, ita Deum fieri hominem, ut neque persone multiplicentur, neque nature confundantur, nec in humanitatem vertatur divinitas, nec divinitas absorbeat humanitatem? Accipite similitudinem, quæ tametsi procul abest ab hujus mysterii sublimitate, ex ea nihilominus aliquid de re tanta suspicari poterimus. Cogitate similem esse Deum hominem factam aliquid piro, quæ tres ramos dumtaxat, et eos omnino æquales inter se habeat, et in uno eorum ramorum ramusculus quidam mali incertus sit: quemadmo-

dum enim ramusculus ille mali in arbore quidem piri, sed non in quolibet ejus ramo insitus est; sic etiam humana natura cum Deo quidem sed non cum qualibet ejus persona conjuncta est. Non enim Pater aut Spiritus sanctus, sed solus Filius naturam humanam assumpsit. Rursum, sicut ramus ille piri, in quo est insitus ramusculus mali, et pirus et malus diceretur, et pira et mala produceret; sic etiam secunda illa persona Dei, quæ naturam humanam accepit, Deus et homo verissime nominatur et opera divina atque humana producit. Sicut item, si ramusculus mali siccaretur, non propterea ramus piri exsiccaretur, quod non pirus a malo, sed malus a piro dependat: sic etiam cum humana Christi natura per mortem in cruce exaruit, natura divina ejusdem nihil penitus detrimenti passa est. Postremo, quemadmodum, si ramusculus mali iterum revivisceret et floreret, non ideo ramus piri modo aliquo mutaretur: sic etiam cum Christus ab inferis rediit, et humana ejus natura refluoruit, nullam prorsus natura divina mutationem accepit: Siquidem humanitas a divinitate, non divinitas ab humanitate pendebat. Exposui breviter quid in hoc sublimissimo incarnationis mysterio contineatur. Nunc de ejus utilitate, et de hujus beneficii magnitudine pauca dicenda sunt, ut pectora vestra incendiantur, et ad tam liberalem Dominum redamandum, et ei gratias sincerissimo affectu persolvendas inflammantur.

Quis est igitur finis incarnationis? Cur Deus hodie factus est homo? Quis amore non incendatur, et ad redamandum tam liberalem Dominum non inflammetur? Cujus cor non liquefiat, si cogitare aggrediatur, quantum abyssum bonitatis et charitatis hoc factus Deus ostenderit? Disce, o homo, disce quanta in Deo sit bonitas, quanta charitas, quanta dulcedo. Sola impellente bonitate, solaque imperante charitate olim Deus in creatione ad quemdam modum naturam atque essentiali suam nobiscum communicavit. Quid enim est aliud natura omnis creata, quam quædam exigua atque obscura participatio Deitatis? Quia vero in Deo non solum natura, sed etiam persona reperitur, ut nihil nobiscum non communicaret, hodie *Verbum caro factum est*, et personæ etiam suæ communionem liberalissime nobis communicavit. Elegit vero sapientissimus Deus naturam humanam, in quam potissimum hoc munus conferret, tum quod Angeli san-

cti medico non indigerent: tum etiam, ut beneficium esset communius, latiusque pateret et non solum aliquod genus rerum, sed totus orbis, et omnis rerum universitas quasi gradum quemdam honoris et nobilitatis ascenderet. Siquidem angeli toti sunt spiritus, res cæteræ totæ sunt corporeæ: solus homo et spiritu et corpore præditus est. Itaque si Deus naturam angelicam assumpsisset, solæ res spirituales hoc munere gauderent; si vero corpus aliquod, solæ corporeæ: at cum humanam naturam, in qua omnes nature, tamquam in epilogo continentur, assumpsit, omnes res creatas ad majorem quamdam excellentiam et sublimitatem evexit. Hinc beatus Joannes ideo non ait, sic Deus dilexit hominem, sed, *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret*.

Ex hac vero excellentissima conjunctione quis enumeret, quot commoda atque utilitates consecutæ sint? Quid enim non dedit, qui Filium suum unigenitum dedit? aut *Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit?* Cæderamus in profundissimum baratrum miseriarum, egebamus aliquo, qui funem nobis porrigeret, ideo *Verbum caro factum est*: nempe factus est *Fruculus triplex*, qui *difficile rumpitur*, ex carne, anima, divinitate et hic ad nos dimissus facie nos de lacu illo miserie et luto facis extraxit. Egebamus hostia, qua Deum nobis iratum placaremus: et erat quidem in mundo caro, quæ immolari potuisset, sed invisam oculis Dei peccatum efficiebat. ideo *Verbum caro factum est*: nempe dedit nobis Deum sacerdotem et sacrificium: et *Sacerdotem Sanctum, innocentem, impollutum, segregatum a peccatoribus*, et victimam immaculatam et placentem Deo cujus oblatione facillime ipse placaretur. Egebamus mediatore, qui litem nostram cum Deo componeret. Nam ut homo suspectus erat Deo, tamquam nimis avidus utilitatis propriæ: et Deus suspectus erat homini tamquam zelator honoris et ultor injuriarum. ideo *Verbum caro factum est*, nempe mediator advenit, qui Deus et homo simul existens causam utriusque fideliter ageret, et cui tum Deus honorem suum, tum homo utilitatem propriam committere tutissime ac liberrime posset. Egebamus fœdere aliquo vel contractu, quo pax jam composita firmaretur, ne rursus dissensionis aliqua, pace turbata, fieret. *Novissimus error peior priore*. ideo *Verbum caro factum est*: nempe Deus naturam nostram sibi matrimonio co-

pulavit, atque his nuptiis pax nostra perpetuo fœdere stabilita est. Egebamus via, ac veluti ponte aliquo, per quem in cœlum redire possemus; siquidem per peccatum cœlum a terra longe recesserat et chaos magnum inter nos et sedes beatorum positum erat. ideo *Verbum caro factum est*: nempe descendit caro mons humiliatus, vallis impleta, ac cœlum ita inclinatum, et terra ita exaltata est, ut se plane contingant, et facile atque expeditum et apertum iter viatoribus præbeant. Egebamus medicamento, quo plagæ illæ curarentur, quæ nobis descendentibus de Jerusalem in Jericho a latronibus infictæ fuerant. ideo *Verbum caro factum est*: nam ante quidem medicus præsto erat, qui curaret, nec ægroti deerant, qui cura indigerent; sed medicamentum deerat, sanguis Domini. Egebamus cibo, qui nos in itinere reficeret et recrearet, ne forte deficeremus in via: nam caro, quam comedere poteramus illa quidem erat ad manus, sed ea sola non proderat quicquam, verbum autem Dei, quod solum nutrire ac reficere poterat, cibus erat grandium, nec nostris dentibus aut palato conveniebat. ideo *Verbum caro factum est*, nempe dedit nobis Deus verbum in carne, panem in lacte, pharmacum salutis melle saccharoque conditum. Egebamus pretio, quo de miseriam servitute redimeremur: Siquidem per peccatum non solum vincti hostibus nostris fueramus, sed etiam ad eam inopiam et difficultatem redacti, ut nemo seipsum liberare ac redimere posset. ideo *Verbum caro factum est*, nempe datus est nobis Dei benigntate frater unus dives et potens, qui nos omnes, fratres videlicet suos, sumptibus suis et possit et vellet de misera captivitate liberare. Postremo volebat Deus nos omnes de carcere ad regnum promovere, et de filiis Diaboli filios suos facere: sed ut hoc interim credere, ac sperare possemus, egebamus argumento aliquo evidenti amoris Domini. Quis enim facile speret, aut credat, hominem paricidam, reum majestatis, supplicio extremo adjudicatum, laqueo ad colum appenso ad patibulum jam pergentem repente revocandum, a rege adoptandum et de patibulo ad solium evehendum? ideo, auditores, *Verbum caro factum est*. ideo *Verbum caro factum est*, ideo Filius factus est hominis Filius ut crederent, ac sperarent filii hominum se vere Dei filios aliquando futuros. O verbum suave! O verum Evangelium! O nuntium fau-

stissimum et felicissimum, quo promittitur salus ægrotis, indulgentia reis, captivis redemptionis, servis liberatio, cæcis lumen et mortuis vita.

Hæc dies boni nunci est. Cur enim descendit hodie nuntius ille cœlestis nisi ut peccatoribus veniam, justis gloriam, Angelis gaudium, toti orbi novam splendorem novamque lætitiæ nuntiaret? Sed pars potissima hodiernæ lætitiæ nostræ est, auditors, quod nos hodie statum mutavimus, cum Deus est *De stercore erigens pauperes*. Collocavit *cum principibus populi*. O gloria! O nobilitas generis humani. Non apparuit nobis in igne nec in nube sed in carne nostra vidimus Deum salvatorem nostrum. *Videte qualem charitatem dedit nobis pater, ut filii Dei nominemur et simus* ut os nostrum et caro nostra sit, ille magnus Christus, qui nunc sedet in dextris Dei, et gubernacula clavumque tenet orbis universi. Intelligamus igitur, intelligamus dignitatem nostram, et sancta quadam atque humiliter superbia elati erubescamus deinceps versari cum pauperibus, mendicare, stipem, indui laceris patris, vesci cibis grossioribus ne forte fratri nostro seniori, qui *princeps est regum terræ*, nostris sordibus et abjecto genere vivendi injuriam inferamus. Qui statum mutant, etiam mores, et cibos et amicos mutare solent: neque audeat hic in terris frater principis vel præsulis alicujus vel humilibus famulis se adungere, vel sordidum artificium exercere, semperque timeret, ne fratrem suum moribus suis offenderet. Ante hunc diem eramus omnes pauperes, mendici, servi, dissipaveramus *Substantiam* nostram, *vivendo luxuriose*, etiam porcos pascebamus in solitudine. Itaque mirum non erat, si cum bubulcis, cum rusticis, cum Diemonibus, cum meretricibus versabamur, si ventrem de siliquis repleve cupiebamus et carnis sordidissimas voluptates quasi stipem mendicabamus. At vero hodie non reges, non Pontifices, non imperatores, sed Dii quidam facti sumus, *Filii et hæredes magni Dei* et magno illius Christi fratres et *coheredes*, qui est *Solus potens rex regum et Dominus dominantium*. O si aperirentur semel oculi nostri, et perspicue videremus quantum injuriam innocentissimæ et purissimæ illi carni, quam hodie Dominus assumpsit, inferant omnes adulteri, omnes fornicarii, omnes libidinum et voluptatum carnalium servi: abstinerent se profecto ab *ejusmodi sordibus et castius deinceps et*

continentius viverent. Quid? carnem meam Deus noster tanto honore dignatus est, ut eam super omnes angelos in throno gloriæ suæ collocaverit, et ego tam ingratus existam, ut carnem eamdem servire faciam libidinibus et Dæmonibus? Quid? Tollam ego *Membra Christi, et faciam membra meretricis*? Absit, absit: alliciat mundus, blandiatur caro, vexet, stimulet, incendat, inflammet Satanas, ego tamen Domino bene propitio non inferam hanc injuriam Domino meo, qui me de patibulo ad regnum evehit, et de vili mancipio fratrem suum ac filium fecit. Veniat, queso, in mentem castissimus ille Joseph, qui cum ab uxore domini sui ad stuprum sollicitaretur: « Ecce Dominus meus, aiebat, omnibus mihi traditis, ignorat, quid habeat in domo sua, nec quicquam est, quod non sit in mea potestate: quomodo igitur possum hoc malum facere, et peccare in Dominum meum? » Obstrictum, ligatum, vinctum me vides beneficiis Domini mei ut commovere, et peccare in eum nullo modo possim. Aspicimus quæ comparatio esse potest, auditores, inter ea beneficia, quibus obstrictus erat Joseph, et ea, quibus nos hodie obstrinxit, atque obligavit Deus. Quid enim nobis non dedit qui Filium suum unigenitum dedit? Aut *Quomodo non etiam cum eo omnia nobis donavit*? Contulit nobis naturam, donavit gratiam, promisit gloriam, misit Filium quasi obsidem, dedit spiritum *Pignus hereditatis*: jussit Angelis, ut nos

custodiant, toti mundo, ut nobis serviat: ipse vero tamquam amantissimus pater non removel a nobis oculos pietatis et providentiæ suæ: et quomodo poterimus igitur tot vinculis obligati nos commovere; et peccare in tam clementem ac liberalem Dominum? præsertim cum is nihil a nobis petat, nisi ut statum nostrum et dignitatem conservemus. Quare deinceps ne splendori nostro deesse videamur, induamus auream illam vestem charitatis, vescamur assidue pane Angelorum et regalibus epulis, versemur cum cælestibus illis principibus, dicamusque cum Paulo: *Conversatio nostra in cælis est*: quarum delicias, et divitias et honores, sed dignos filios Dei cælestis gloriæ ambitiosi, cælestium opum avari, cælestium voluptatum cupidi simus: mundum vero et ejus divitias atque oblectamenta tamquam vilissima, et nostro statu indignissima contemnamus, contuilemus, fastidiamus, et in fratrem nostrum seniore oculos intendentes vehementer formidemus, ne dedecori illi simus, ne forte nos ipse coram Angelis Dei in futuro sæculo erubescat, in fratrum loco habere tam sordidos homines confundatur: sed potius enitatur ita nos gerere, ita statum nostrum dignitatemque tueri, ut Deus Filios, Christus fratres, Angeli socios, Jerusalem civis nos habere, agnoscere atque excipere glorietur: quod nobis concedat, qui est benedictus in sæcula. Amen.

CONCIO XXVIII.

IN DOMINICA PASSIONIS

VEL HEBDOMADA SANCTA DE MAGNITUDE PASSIONIS DOMINI

THEMA

O vos omnes, qui transitis per viam, attendite et videte, si est dolor, sicut dolor meus. *Thema. I, v. 12.*

SYNOPSIS

Ecce cordium a magnitudine passionis Christi sumitur, quam assidue considerare par est. Quatuor deinde fontes aperiantur, ex quibus illa magnitudo hauritur, quorum primus est infinita Dei in nos charitas, quæ gravissima etiam tormenta levissima effecit, quod exemplis martyrum, præsertim D. Ignatii probatur. Secundus fons a primo ortum trahens est, quod sibi omnem consolationem in tanta passione undique d. relictus abesse senserit, quod in Levitico olim per duos hircos offerri solitos præfiguratum fuit. Tertius, quod in tenerimo, quo præditus erat, corpore, hæc pertulerit. Quartus, quod omnia genera tormentorum subierit. Deinde novum præcipua passionis Christi genera graphice expressa asserantur, et quasi represententur. Primum genus est tristitia et pavor Christi in monte Oliveti, in quo omnibus angustiis undique circumdatus erat, cui cum am dederunt tormenta omnia subeunda ibi: epressentata, peccata omnia omnium hominum sub oculis spectata, ingratitude hominum, atque dolor immensus Virgini matri inde excitandus.

Secunda pars, promissa prolixitatis excusatione alia quinque sequentia passionis Christi genera enumerat. Secundum itaque est, quod

instar mancipii ab eo, quem ad summam dignitatem excecavit, vilissimo pretio suis inimicis sine vendidit; ubi fornicarii Juda peiores esse probantur. Tertium, quod Judæorum et Gentilium crudelitatem omnes bene laxato fuerint, dæmone obcecatis et obstinatis illis pectoribus insolita genera tormentorum suggerente. Quartum est, dira illa flagellatio, vilissimorum scilicet hominiorum pena: ubi pia de illa meditatio. Quintum spinea coronatio. Sextum crucis ad montem Calvarie bafulatio; ubi docemur, quomodo crucem nostram, hoc est, tribulationes sufferendo Christum sequi debeamus.

Pars tertia, prolixitatis mortis Calvarie mysteriis, ad reliqua tria genera passionis narranda progreditur; quorum septimum est ipsa crucifixio, ubi primum Christi trulenta denudatio, deinde ipsa crucifixio suis coloribus exprimitur. Octavum est, præsentia Matris dilectissimæ, ubi passio utrinque resultans explicatur. Nonum et ultimum genus passionis Christi est, subsannatio astantium et fellea potatio; ubi demonstratur omnes Christi sensus in cruce passos fuisse. Josephi a fratribus venditi vestis sanguinolenta patri allata, figuram fuisse corporis Christi declaratur, et quomodo nostra peccata ipsum in crucem adiungunt ostenditur. Deinde subjungitur gratia ad charitatem et gratitudinem exhortatio, insuper ad contritionem a minori ad majus